

Ірина ЖУРАВЛЬОВА

д.е.н., професор, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7341-1183>

e-mail: zhuiv63@gmail.com

Тетяна Михайлівна МИГОВИЧ

к.е.н., доцент, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1543-1060>

e-mail: tmygovych@ukr.net

Вікторія Семенівна КОВЕРЗА

к.е.н., доцент, Маріупольський державний університет

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1465-0584>

e-mail: vkoverza74@gmail.com

ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА СТАЛІСТЬ ФІНАНСОВИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Зазначено, що цифровізація стала загальною характеристикою більшості сучасних фінансових інновацій і є результатом зростання впливу інформаційно-комунікаційних технологій у виробничих та фінансових сферах. Відмічено, що застосування цифрових технологій допомагає підвищувати швидкість та ефективність процесів виробництва, виконання робіт та надання послуг. Зауважено, що цифрові технології мають значний вплив на сталість фінансових процесів в Україні. Серед ключових аспектів цього впливу відмічено: підвищення ефективності та швидкості; підвищення доступності фінансових послуг; покращення контролю та безпеки; стимулювання інновацій та конкуренції; підвищення транспарентності та доступності інформації. У висновку зауважено, що цифровізація в Україні є ключовим чинником розвитку та модернізації вітчизняної економіки, сприяючи сталому її зростанню.

Ключові слова: цифровізація, фінансові процеси, Україна, ефективність, інновації, доступність, конкуренція, технології, економічний розвиток

ВСТУП

Вплив цифровізації на сталість фінансових процесів в Україні є як суттєвою трансформацією, так і викликом, що ставить перед нашою країною низку перспективних можливостей та завдань.

Сьогодні цифрові технології змінюють не лише способи, якими ми здійснюємо фінансові операції, але й перетворюють саму природу фінансової системи. Україна, як країна, що активно розвивається, стоїть перед завданням адаптуватися до цього стрімкого технологічного прогресу, забезпечуючи стійкість та ефективність фінансових процесів.

Тому аналіз впливу цифровізації на сталість фінансових процесів в Україні є актуальним та необхідним кроком для розуміння та вирішення сучасних викликів у цій сфері.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

У статті застосовано методи аналізу, синтезу та наукового абстрагування, що сприяло об'єктивному та комплексному дослідженню питання впливу цифровізації на сталість фінансових процесів в Україні.

Застосування методу аналізу дало змогу розібрати складні фінансові процеси на окремі складники, виокремити основні тенденції та виявити фактори, що впливають на їх перебіг. Метод синтезу дав змогу зібрати та об'єднати отримані дані, а також розглянути їх у комплексі, щоб зрозуміти загальну картину впливу цифровізації на фінансові процеси. Наукове абстрагування допомогло виокремити ключові аспекти проблеми, зосереджуючись на основних принципах та закономірностях, що лежать в основі вивченого явища.

Матеріалом дослідження стали публікації вітчизняних та зарубіжних вчених, які досліджували це питання.

Вплив цифровізації на фінансові процеси вивчали у своїх дослідженнях: Р. Безпалый [1], Ю. Богоявленська [2], Л. Богріновцева [8], В. Боженко [3], О. Борисюк [4], О. Крилова [6; 7], А. Петрук [2], Є. Пігуль [3], І. Чуницька [8] та ін.

МЕТА дослідження – вивчення впливу цифровізації на сталість фінансових процесів в Україні. Ця мета передбачає вирішення таких завдань:

1. Розглянути поняття та етапи розвитку цифровізації в Україні.
2. Дослідити вплив цифровізації на сталість фінансових процесів в Україні.

РЕЗУЛЬТАТИ

Цифровізація стала загальною характеристикою більшості сучасних фінансових інновацій і є результатом зростання впливу інформаційно-комунікаційних технологій у виробничих та фінансових сферах. Її вплив є об'єктивним, оскільки враховує збільшення впливу інформаційних технологій на загальне життя людства, зростання рівня інформатизації серед населення та збільшення кількості користувачів Інтернету [10, с. 8].

Процеси цифровізації прогресують, і їх може бути подано у вигляді таких етапів розвитку:

1. Перший етап співпав з активізацією трансформації фінансових технологій та розвитком нових фінансових інструментів, зокрема деривативів, що викликали значну перебудову світової фінансової системи.
2. Другий етап характеризується впровадженням мобільного банкінгу, мобільних платежів та застосуванням соціальних мереж у банківській діяльності. На цьому етапі змінилися способи взаємодії клієнтів з банками.
3. Третій етап припав на останні роки, і його викликано

зростанням популярності технологій, що дають змогу надавати банківські послуги небанківським організаціям. Ці зміни стали значним викликом для банків, змушуючи їх увійти в конкурентну боротьбу, де доступ до дешевих фінансових ресурсів та клієнтів вимагає не лише переваг, але й фундаментальних змін у підходах до бізнесу [1, с. 43].

Україна є першою країною у світі, що запровадила цифрові паспорти та четвертою країною в Європі, яка впровадила цифрові водійські посвідчення. Згідно з прогнозами світових експертів, до 2030 р. частка цифрової економіки у валовому внутрішньому продукті (ВВП) найбільших країн світу складе приблизно 50–60 %. Цікаво, що в Україні цей показник може перевищити зазначені значення та досягти рівня 65% ВВП за умови реалізації активного сценарію розвитку цифрової економіки. Однак варто зазначити, що досягнення такого рівня буде можливим лише за умови впровадження комплексу заходів з розвитку цифрової інфраструктури та цифровізації реального сектору.

Ключовою стратегією для «цифровізації» України стане робота з внутрішнім ринком, а ключовими ініціативами будуть формування мотивацій та потреб у «цифрових технологіях» серед споживачів, що включає бізнес, державу та громадян. На сьогодні Міністерство цифрової трансформації України запустило портал, де подано 94 національні проекти цифрової трансформації [7, с. 24].

Цифрові технології – це сукупність методів та інструментів, які базуються на застосуванні електронних пристроїв та програмного забезпечення для оброблення, передачі та збереження інформації. Вони стають необхідним інструментом для втілення цифрових інновацій у різних сферах діяльності [8].

Застосування цифрових технологій допомагає підвищувати швидкість та ефективність процесів виробництва, виконання робіт та надання послуг. Вони дають змогу приймати рішення та реалізувати нові ідеї відповідно до сучасних вимог ринку та потреб споживачів. Застосування цифрових технологій фінансовими установами дає змогу підвищувати продуктивність, знижувати витрати та ризики, покращувати якість та доступність продуктів та послуг. Крім того, цифрові технології є важливим чинником процесів глобалізації, так як дають змогу фінансовим установам вести бізнес на міжнародному рівні та сприяють забезпеченню їх конкурентоспроможності. Також цифрові технології є ключовим елементом цифрової трансформації, яка застосовує їх для покращення процесів фінансового, інвестиційного та ризик-менеджменту, взаємодії з клієнтами та налагодження зворотного зв'язку із споживачами, а також для підвищення ефективності діяльності [2].

Будучи основою надання фінансових послуг, цифрові технології стимулюють проникнення інновацій у фінансовий сектор.

Крім цього, цифровізація фінансового ринку створила умови для:

- комп'ютеризації та модернізації внутрішньої структури ринку: включає формування сучасного фінансового телекомунікаційного середовища та застосування передових цифрових технологій;

- впровадження передових цифрових технологій: фінансова діяльність спрямована на застосування пере-

дових інформаційних технологій для покращення ефективності та доступності фінансових послуг;

- розроблення базових стандартів: формування стандартів із подання, оброблення та передачі інформації, що враховують міжнародні стандарти;

- створення комп'ютеризованої інфраструктури ринку: включає розроблення та впровадження основних елементів інфраструктури фінансового ринку, що базуються на цифрових технологіях;

- забезпечення взаємодії з національною інформаційною системою: Цифрові технології дають змогу фінансовому ринку ефективно співпрацювати з національними інформаційними системами;

- глобальний доступ до комп'ютерних мереж: фінансові установи отримують можливість застосовувати бази даних про учасників ринку та співпрацювати в глобальній комп'ютерній мережі;

- масштабне застосування інтегрованих систем оброблення інформації: застосування інтегрованих систем дає змогу фінансовим установам ефективно обробляти та аналізувати великі обсяги даних;

- застосування зростаючих можливостей цифрових технологій: фінансовий ринок активно застосовує цифрові технології для розвитку нових продуктів та послуг, а також для оптимізації фінансових процесів [4].

Основні цифрові технології (табл. 1) на фінансовому ринку України відіграють ключову роль, сприяючи розвитку і модернізації фінансових послуг та інфраструктури. Ці технології не лише сприяють ефективному функціонуванню фінансового ринку, але й роблять його більш доступним, безпечним та інноваційним [6].

Варто також зазначити, що цифрові технології мають значний вплив на сталість фінансових процесів в Україні. Серед ключових аспектів цього впливу відмітимо:

1. *Підвищення ефективності та швидкості.* Цифрові інструменти дають змогу здійснювати фінансові операції швидше та ефективніше. Електронні платіжні системи, онлайн-банкінг та мобільні додатки роблять операції доступними з будь-якої точки світу, зменшуючи час і витрати на оброблення та здійснення платежів.

2. *Підвищення доступності фінансових послуг.* Цифрові технології дають змогу розширити доступ до фінансових послуг, зокрема для тих, хто мешкає у віддалених або важкодоступних районах. Мобільні додатки та онлайн-платформи дають змогу отримувати кредити, здійснювати платежі та здійснювати інші фінансові операції без необхідності відвідувати банківські відділення.

3. *Покращення контролю та безпеки.* Цифрові технології дають змогу покращити контроль за фінансовими операціями та забезпечити більш високий рівень безпеки. Автоматизовані системи моніторингу та аналізу ризиків допомагають вчасно виявляти підозрілу активність та запобігати шахрайству та кібератакам.

4. *Стимулювання інновацій та конкуренції.* Цифрові технології сприяють зростанню інновацій в фінансовому секторі та змушують учасників ринку швидше адаптуватися до нових умов. Це стимулює конкуренцію та сприяє вдосконаленню продуктів та послуг.

5. *Підвищення прозорості та доступності інформації.* Цифрові технології дають змогу забезпечити більшу доступність та прозорість фінансової інформації для усіх учасників ринку, що сприяє підвищенню довіри до фінансової системи загалом.

Таблиця 1 – Основні цифрові технології на фінансовому ринку України [9]

№ з/п	Технологія	Характеристика
1	Інтернет речей (IoT)	Застосування датчиків та зв'язку між пристроями допомагає відстежувати та контролювати фінансові операції та ресурси в реальному часі.
2	Роботизація та кіберсистеми	Автоматизація рутинних операцій із застосуванням роботів і штучного інтелекту підвищує ефективність та знижує ризики.
3	Великі дані (Big Data)	Аналіз великих обсягів даних дає змогу робити більш точні прогнози, виявляти тенденції та ризики.
4	Штучний інтелект (AI)	Застосування алгоритмів машинного навчання для рішення складних завдань, таких як кредитний скоринг або обмін валют.
5	Аддитивні технології (3D-друк)	Застосування для виготовлення персоналізованих фінансових пристроїв та об'єктів.
6	Хмарні та туманні обчислення	Забезпечують доступ до обчислювальних ресурсів та зберігання даних віддалено, забезпечуючи гнучкість та масштабованість.
7	Безпілотні та мобільні технології	Допомагають у впровадженні безконтактних платежів та управлінні фінансовими активами.
8	Квантові технології	Можуть забезпечити збереження та передачу інформації з вищим рівнем безпеки та швидкості.
9	Біометричні технології	Забезпечують безпеку та ідентифікацію користувачів через біометричні дані.
10	Технології ідентифікації та блокчейн	Забезпечують безпеку та достовірність фінансових транзакцій та документів.

Незважаючи на те, що цифровізація фінансових процесів в Україні має значні переваги, вона також несе й певні ризики. Ці ризики не є монофакторними. Ризики динамічні як за походженням, так і за розвитком; вони багатоваріантні в тлумаченнях і тлумаченнях, пов'язаних з ними понять. Але водночас ризики однозначно потребують правильної оцінки, і вони мають абсолютне значення правильного рішення [9].

Найбільшими ризиками цифровізації є:

1. *Кібербезпека.* Зростаюча залежність від цифрових технологій може зробити фінансову систему України більш вразливою до кібератак. Зловмисники можуть спробувати застосувати різноманітні техніки, такі як фішинг, віруси та інші види шахрайства, щоб отримати несанкціонований доступ до фінансових даних та активів.

Збільшення частоти та масштабів кібершахрайства є серйозною загрозою для стабільного функціонування надавачів фінансових послуг та їх клієнтів. Це може призвести до різних негативних наслідків, таких як втрата або недоступність інформації, несанкціонований доступ до корпоративних інформаційних систем, а також розголошення персональних фінансових даних клієнтів. До того ж діяльність кіберзлочинців може призвести до репутаційних втрат для фінансових установ та підірвати довіру населення до безпеки та надійності фінансових транзакцій [3, с. 13].

2. *Приватність і захист даних.* Збільшення обсягу цифрових даних, що обробляються в фінансових процесах, підвищує важливість захисту приватності та конфіденційності особистої інформації клієнтів. Недостатній захист даних може призвести до витоку конфіденційної інформації та порушення довіри до фінансових установ.

3. *Технологічні вади та помилки.* Недоліки в програмному забезпеченні або системні вади можуть призвести до втрати даних, невірних транзакцій або інших серйозних проблем, що можуть мати фінансові наслідки для користувачів та фінансових установ.

Отже, цифровізація сприяє покращенню стійкості

та ефективності фінансових процесів в Україні, роблячи їх більш доступними, безпечними та інноваційними.

Цифрова трансформація в економіці та фінансах стає одним з ключових факторів розвитку Індустрії 4.0, що являє собою передовий напрям в четвертій промисловій революції, яка розгортається прямо перед нашими очима. Впровадження цифрових технологій у виробничі процеси, або цифрова трансформація промисловості, стає ключовим пріоритетом державної індустріальної політики [7, с. 27].

Зауважимо, що цифровізація України активно відбувалася ще до початку військових дій у 2022 р., насамперед у сфері цифровізації державних послуг. Вже сьогодні можна спостерігати масштабні зміни в цій площині. Зважаючи на інтеграцію сучасних технологій у різні аспекти життя суспільства та держави, можна сподіватися, що цифровізація стане однією з рушійних сил належного післявоєнного відновлення країни. А вже цифровізація передбачає застосування підключених до Інтернету цифрових платформ, які постають вдосконаленою формою організації суспільних відносин, що сприяє прискоренню процесу надання необхідних послуг та скороченню часу на опрацювання питань, пов'язаних з їх наданням [5].

ВИСНОВКИ

У ході дослідження розглянуто вплив цифровізації на сталість фінансових процесів в Україні. Аналіз показав, що цифрові технології сприяють покращенню ефективності, доступності та інноваційності фінансових послуг, але також несуть певні ризики, зокрема у сферах кібербезпеки та захисту даних. Дослідження виявило, що цифровізація в Україні є ключовим чинником розвитку та модернізації вітчизняної економіки, сприяючи сталому її зростанню. Оцінюючи цей процес, виявлено, що він відкриває нові можливості для вдосконалення фінансових послуг та зміцнення позицій України на світовому ринку.

Список використаних джерел

- Безпалый Р.В. Тенденції розвитку цифрових фінансових технологій: глобальний вимір та українська практика. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 11. С. 42–47. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.11.42>
- Богоявленська Ю.В., Петрук А.Б. Використання цифрових технологій для підвищення ефективності бізнес-процесів у Deep Tech проєктах і стартапах. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2023. №10. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-10-08-05>
- Боженко В.В., Пігуль Є.І. Вплив цифровізації на розвиток фінансових технологій. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: економічні науки*. 2021. №2. С. 11–15. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/86149>

4. Борисюк О. В. Нові продукти фінансового ринку в умовах цифрової економіки. *Розвиток фінансових відносин суб'єктів господарювання в умовах динамічного зовнішнього середовища*: тези Інтернет-конференції (Житомир, 15 листопада 2018 р.). Житомир, 2018. С. 82-84. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/15708/1/T_нові_продукти.pdf
5. Ільїна А. Електронне урядування в системі оцінки людського капіталу. *Scientia Fructuosa*. 2023. № 5 (151). С. 20–33. URL: [https://doi.org/10.31617/1.2023\(151\)02](https://doi.org/10.31617/1.2023(151)02)
6. Крилова О.В. FinTech у системі трансформації глобальної фінансової сфери. *Управління економікою: теорія та практика*. Київ, 2020. С. 261–273. URL: <https://www.chumachenko-readings.org/download/2020/17-Krylova.pdf>
7. Ткачук Н.В. Діджиталізація фінансово-економічної сфери в Україні: стан та перспективи розвитку. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2022. № 3. С. 18–28. URL: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2022-03-18-28> (дата звернення: 07.05.2024).
8. Чуницька І., Богрінювцева Л. Вплив цифрових технологій на розвиток фінансового ринку України. *Економіка та суспільство*. 2023. № 49. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-60>
9. Bannikov V. Risk management methodology through the prism of social management macro-factors. *Black Sea Economic Studies*. 2023. No. 76. P. 99-103. URL: <https://doi.org/10.32782/bses.76-13>
10. Lukonga I. Fintech, inclusive growth and cyber risks: a focus on the MENAP and CCA regions. *IMF working papers*. 2018. 8 p.

References

1. Bezpalii R.V. Trends in the development of digital financial technologies: global dimension and Ukrainian practice. *Investments: Practice and Experience*. 2021. No. 11. pp. 42–47. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.11.42> (in Ukrainian).
2. Bohoiavlenska Yu.V., Petruk A.B. Use of digital technologies to increase the efficiency of business processes in Deep Tech projects and startups. *Problems of Modern Transformations. Series: Economics and Management*. 2023. No. 10. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-10-08-05> (in Ukrainian).
3. Bozhenko V.V., Pihul Ye.I. Impact of digitalization on the development of financial technologies. *Bulletin of the Khmelnytskyi National University. Series: Economic Sciences*. 2021. No. 2. 15 p. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/86149> (in Ukrainian).
4. Borysiuk O.V. New products of the financial market in the conditions of the digital economy. *Development of financial relations of economic entities in the conditions of a dynamic external environment*: theses of the Internet conference (Zhytomyr, November 15, 2018). Zhytomyr, 2018. pp. 82-84. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/15708/1/T_нові_продукти.pdf (in Ukrainian).
5. Ільїна А. Electronic governance in the human capital assessment system. *Scientia Fructuosa*. 2023. Vol. 151, No. 5. pp. 20–33. URL: [https://doi.org/10.31617/1.2023\(151\)02](https://doi.org/10.31617/1.2023(151)02) (in Ukrainian).
6. Krylova O.V. FinTech in the system of transformations of the global financial sphere. *Management of the economy: theory and practice*. Kyiv, 2020. pp. 261–273. URL: <https://www.chumachenko-readings.org/download/2020/17-Krylova.pdf> (in Ukrainian).
7. Tkachuk N.V. Digitalization of the financial and economic sphere in Ukraine: state and development prospects. *Economic Journal of Volyn National University named after Lesia Ukrainka*. 2022. No. 3. pp. 18–28. URL: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2022-03-18-28> (in Ukrainian).
8. Chuniyska I., Bohrinovtseva L. The influence of digital technologies on the development of the financial market of Ukraine. *Economy and Society*. 2023. No. 49. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-60> (in Ukrainian).
9. Bannikov V. Risk management methodology through the prism of social management macro-factors. *Black Sea Economic Studies*. 2023. No. 76. P. 99-103. URL: <https://doi.org/10.32782/bses.76-13>
10. Lukonga I. Fintech, inclusive growth and cyber risks: a focus on the MENAP and CCA regions. *IMF working papers*. 2018. 8 p.

Iryna ZHURAVLOVA

Doctor of Economics, Professor, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7341-1183>
e-mail: zhuiv63@gmail.com

Tetiana MYHOVYCH

PhD in Economics, Associate Professor, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1543-1060>
e-mail: tmygovych@ukr.net

Viktorii KOVERZA

PhD in Economics, Associate Professor, Mariupol State University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1465-0584>
e-mail: vkoverza74@gmail.com

IMPACT OF DIGITALIZATION ON THE SUSTAINABILITY OF FINANCIAL PROCESSES IN UKRAINE

The purpose of this paper is to study the impact of digitalization on the sustainability of financial processes in Ukraine. To achieve the goal, the following tasks were performed in the research process: the concepts and stages of development of digitalization in Ukraine were considered; the impact of digitization on the sustainability of financial processes in Ukraine is investigated. During the research, methods of analysis, synthesis and scientific abstraction were used. It is noted that digitalization has become a general characteristic of most modern financial innovations and is the result of the growing influence of information and communication technologies in the production and financial spheres. Its influence is objective, as it takes into account the increasing influence of information technologies on the general life of mankind, the increase in the level of informatisation among the population and the increase in the number of Internet users. It was also noted that the use of digital technologies helps to increase the speed and efficiency of production processes, performance of works and provision of services. They make it possible to make decisions and implement new ideas in accordance with modern market requirements and consumer needs. The use of digital technologies by financial institutions makes it possible to increase productivity, reduce costs and risks, and improve the quality and availability of products and services. It was noted that digital technologies have a significant impact on the sustainability of financial processes in Ukraine. Key aspects of this impact include: increased efficiency and speed; increasing the availability of financial services; improving control and security; stimulation of innovation and competition; increasing transparency and availability of information. The conclusion notes that digitization in Ukraine is a key factor in the development and modernization of the domestic economy, contributing to its sustainable growth. Evaluating this process, it was found that it opens up new opportunities for improving financial services and strengthening Ukraine's position on the world market.

Keywords: digitalization, financial processes, Ukraine, efficiency, innovation, accessibility, competition, technology, economic development